
Les cançons de l'instant
de Jaume Maurici

Per GLÒRIA GRANELL
PEP VILA*

* Investigador privat.

PRÒLEG

Les cançons de l'instant és el primer llibre de poemes de Jaume Maurici i Soler⁽¹⁾ (Figueres, 1898-1981), publicat a Figueres el 1921 amb il·lustracions de Pere Farró i Llovella. Trenta-nou anys més tard, el 1960, l'autor revisa el recull i el reescriu amb una ploma ja carregada d'experiència poètica, tal com van fer els seus mestres Carner i Guerau de Liost. Avui tenim a les mans aquesta nova versió que fa l'autor del seu primer llibre, ric de temes i de formes. Una obra, per tant, que aglutina alhora la frescor d'una primera experiència literària i la maduresa del pas del temps.

Tot i la seva juvenesa, el 1921 Maurici ja compta amb una certa experiència literària al darrere: el 1917, amb només dinou anys, funda i dirigeix el setmanari *L'Alt Empordà*, on publica els seus primers versos. Aquest setmanari, inicialment afí a la Lliga Regionalista de Catalunya i que serà clausurat el 1923 per la dictadura de Primo de Rivera, posa una atenció especial en les arts i les lletres i promou la col·laboració d'escriptors com Tomàs Garcés, Eugeni d'Ors, Caterina Albert i Jaume Massó i Torrents, personatges rellevants del panorama literari del moment que coneixen el jove Maurici en els seus inicis poètics. Activista cultural ja des de ben jove, en aquests moments el poeta participa també en les festes literàries de la societat "Erato" i guanya un premi als Jocs Florals de l'Empordà el 1917. Aquests són

1. Jaume Maurici no ha tingut massa sort en la divulgació de la seva obra en el concert de la lírica nacional. Els crítics tampoc li han prestat massa atenció. Maurici és un personatge desconegut pels redactors de la primera edició del *Diccionari de Literatura Catalana* (Barcelona, Edicions 62, 1979). En canvi té una petita entrada en el *Nou Diccionari de Literatura Catalana* (Barcelona, Edicions 62, 2000). L'escriptor Joan Ferrerós li va dedicar un capítol en el seu llibre *Poetes de l'Empordà (de la Renaixença ençà)*, Figueres, Carles Vallès, 1986. Segons aquest crític, Carme Montoriol, Joan Mínguez, Jaume Maurici i Carles Fages de Climent, representen el noucentisme a la comarca. Ferrerós reproduïx a la seva antologia tres poemes de *Les cançons de l'instant*: "Plou i fa sol", "A L'amiga que s'és vestida de llarg" i "Cançó de la tarda clara". L'antologador destaca que "el paisatge, les efusions vitals i les diades" són l'objecte poètic de Jaume Maurici. La bona construcció, la musicalitat, diafinitat i fluència l'apropen a la manera de Josep Carner". Vegeu també els treballs de Joan Guillamet, "Jaume Maurici, un poeta i un lluitador", *Avui*, 22-12-1981; J. Playà Maset, "Les relacions del jove Dalí amb els intel·lectuals del seu temps", *Revista de Girona*, núm. 153, 1992; Pep Vila, "Textos i versos del poeta Jaume Maurici", *AIEE*, Figueres, 33, 2000, pàg. 273-288. Vegeu també Jaume Aulet, *Antologia de la poesia noucentista*, Barcelona, Edicions 62, 1997.

els primers tempteigs d'una vida marcada per un fort vincle amb la seva ciutat i l'amor a la paraula. L'exili porta Maurici a França, però el contacte amb la seva ciutat natal i l'afany per mantenir-ne viva la flama cultural és una constant en la seva trajectòria personal i literària.⁽²⁾

L'obra poètica de Jaume Maurici consta de cinc reculls de poemes: el primer llibre és, com hem assenyalat, *Les cançons de l'instant*, de 1921; l'autor no torna a publicar fins al 1954, amb *Estrelles caigudes*. El tercer volum és *Poemes amb ocells*, del 1965, i els dos darrers apareixen ja en la dècada dels setantes: *Un mateix fang* (1972) i *També silenci* (1978). També conrea la traducció: el recull poètic *Per la música*, de Léon-Paul Fargue i la novel·la d'Edouard Estaumé *L'infirme aux mains de lumière*. Es tracta, per tant, d'un corpus d'obra molt espaiat en el temps, en el qual Maurici pot abocar tota la intensitat i aprenentatge que exigeix el seu temperament treballador i perfeccionista. Juli Fàbrega defineix el poeta com un home "inquiet, nerviós, bellugadís, d'ànima somiadora, cor ple d'afectes, inconfundible, treballador incansable, d'expressió forta i crua, irònic i espontani",⁽³⁾ i aquests trets personals es transmeten, evidentment, en la seva creació literària. Jaume Maurici és un poeta de gran cultura, amb una producció breu i molt treballada que se centra en temes com l'amor per l'Empordà, la natura, la felicitat, l'amor, el pas del temps i la creença religiosa, l'esperit català lligat a la terra, sense oblidar el gust per la vena folklòrica. Els seus poemes destil·len una intensa cura de la llengua, a voltes propera a la lírica popular, i es caracteritzen per l'harmonia, la musicalitat i la senzillesa. Jordi Roca destaca un altre element clau en la poesia d'aquest poeta, la discreció: "El gran mèrit, però, de Jaume Maurici és la seva discreció: és discret quan expressa elements personals i intimitats, és humà en el tractament de la natura, i tot plegat fa que la seva poesia pugui ser encara llegida tot i el gran canvi d'idees i gustos dels darrers vint anys".⁽⁴⁾ D'altra banda, Manuel de Montoliu considera que el poeta és hereu de Verlaine i Baudelaire, i Maurici es manifesta admirador, en l'àmbit de la literatura catalana, d'autors empordanesos propers com Fages de Climent, Anicet Pagès de Puig o Víctor Català.

Les cançons de l'instant s'obre amb uns versos de Josep Maria López-Picó que manifesten explícitament la seva tutela i vistiplau vers l'obra de Maurici: "I si heu volgut aquí posar el meu nom / feu-ne la pedra que l'entrada guia. / Res més que el "Déu vos guard" vegi tothom / i el "salve" acollidor de companyia". Darrere d'aquestes paraules, amb intencionats referents de tradició religiosa, hi ha l'auspici d'un nou poeta en el corpus de poetes noucentistes. És Maurici, però, qui demana aquest aixopluc per encetar el seu primer llibre i, si recordem que *L'Alt Empordà*, que funda i dirigeix, és un setmanari afí a la Lliga Regionalista, podem considerar que ens trobem davant d'un poeta que s'identifica clarament amb els cànons del Noucentisme.

2. Al final de la seva vida, Jaume Maurici publica articles titulats genèricament "Cada dia muda el vent" al setmanari figuerenc *L'Empordà*.

3. FÀBREGA, Juli, *Alt Empordà*, Figueres, 24 de setembre de 1921.

4. ROCA i ROVIRA, Jordi, "Els poetes de postguerra", *Revista de Girona*, núm. 121, març-abril, 1987.

Parlar de Noucentisme el 1921, però, no és fàcil. D'entrada cal recordar, com exposa Jaume Aulet,⁽⁵⁾ que el Noucentisme és un moviment cultural i no pas un corrent estètic, i per tant la poesia que s'hi adscriu pateix els canvis d'evolució natural de qualsevol moviment, marcats al seu torn per l'evolució social i cultural d'una societat. És per això que el Noucentisme, que tradicionalment s'emmarca en el període 1906-1923, acull poetes ben diversos al llarg de la seva trajectòria. Els grans trets distintius de la poesia noucentista primigènia (el pretext com a punt de partida de la poesia, la poetització sobre un tema

Jaume Maurici. Caricatura per Johnny

aparentment banal, el contrast entre ideal i realitat, el classicisme, l'objectivació, el distanciament, la ironia, etc.) es mantenen com a rerefons, però amb els anys, i sobretot durant la dècada dels vint, es difuminen i s'adapten a noves formes. Tot això ve donat, com explica Aulet, per un procés de canvi social en la societat catalana. Als efectes de la Primera Guerra Mundial se suma la crisi econòmica que viu Catalunya a partir del 1917, que separa la burgesia de les tasques culturals que havia impulsat durant els primers anys de Noucentisme. A més, "comença a quedar clar que aquella Catalunya ideal que es preconitza, tot i el pas dels anys, encara queda ben lluny de la realitat i, el que és pitjor, difícilment pot continuar constituint una oferta mínimament creïble o pot seguir oferint una imatge modèlica de cara a l'exterior."⁽⁶⁾ En aquest context, la Lliga Regionalista perd força, es produeix un desencís dels intel·lectuals i apareixen nous grups literaris, com les noves avantguardes. El Noucentisme, davant la situació general, intenta sortir de la crisi amb l'intent de recuperar el públic lector, deixant una mica de banda les pretensions elitistes. Tot i això, és un moment difícil i es produeixen canvis significatius en el si del moviment: el 1915 *La Revista*, fundada per Josep Maria López-Picó i Joaquim Folguera, pren el relleu a *Catalunya*, dirigida per Josep Carner i que fa fallida el 1914, com a aglutinadora dels escriptors noucentistes. Així doncs, López-Picó s'erigeix com a nou referent a seguir, tot i que el seu model no reeixirà tant com el carnerià.

5. AULET, Jaume, *Antologia de la poesia noucentista*, Barcelona, Edicions 62, 1997, pàg. 7.

6. *Idem*, pàg. 35.

En definitiva, el 1921, any en què apareix *Les cançons de l'instant*, el Noucentisme té unes característiques que han anat evolucionant per la força de les circumstàncies. La poesia noucentista, tot i això, manté uns trets estilístics bàsics lligats als seus inicis: el gust per l'artificiositat, l'arbitrarisme, el contrast ideal-realitat a partir d'uns valors tradicionals, l'objectivació, el rebuig a innovacions massa atrevides i, sobretot, el reconeixement al mestratge rebut. És en aquest sentit que cal considerar la importància de les paraules de López-Picó que actuen de pòrtic al primer llibre de Jaume Maurici. Amb la benvinguda del gran poeta, Maurici s'emmarca explícitament i volgudament en la poesia noucentista, encara que aquesta visqui els seus últims temps. Segons Jaume Aulet, Maurici forma part dels poetes noucentistes que conserven, però, l'herència del llegat carnerià, sobretot d'*Els fruits saborosos*, encara que l'evolució cultural i literària del país n'hagin suavitzat els trets.⁽⁷⁾

El vincle de *Les cançons de l'instant* amb el Noucentisme ja és un fet molt comentat entre els crítics literaris en el moment de publicar-se l'obra, i cal dir que no hi ha uniformitat de criteris. Al costat d'opinions que feliciten l'autor per la seva independència d'escola (Antoni Guasch, precisament des de *La Revista*, per exemple),⁽⁸⁾ hi ha ressenyes que destaquen l'excessiva influència de Carner i López-Picó. En aquest sentit, la crítica literària més impactant, per la seva lucidesa, és la recomanació que fa Caterina Albert al jove poeta: "entreguis desenyoradament a la seva emoció y a la seva paraula y llensi tot sobre caminador."⁽⁹⁾

Aquesta disparitat d'opinions respecte a si el llibre és o no és noucentista s'explica, precisament, per la manca de referents clars, per la indefinició del projecte noucentista en aquests primers anys vint. Així doncs, si bé la poesia de Maurici té clares influències carnerianes i s'aixopluga deliberadament sota el paraigües del Noucentisme, l'evolució del moviment i la difuminació dels seus trets distintius permeten que per sobre de l'estil d'aquesta escola predomini el to personal del poeta. Maurici, que va trobar, en aquest primer llibre, el seu clacissisme llegint i assimilant els epígons dels grans noms d'aquest moviment, no s'encalla en aquestes roderes. Tot i que la nota d'aquest primer llibre és la discreció, la mesura, un tradicionalisme a ultrança, l'escriptura en una llengua literària allunyada de la tradicional, molt connotada, s'incorporarà més tard, en els poemaris posteriors, als corrents de la poesia postsimbolista, amb una obra més personal, no tan afectada en el lèxic. Maurici deixarà enrere aquesta imatge que ens podem formar en aquest llibre de poeta tradicional, càndid i senzill.

Més enllà d'aquestes consideracions, el cert és que la crítica, recollida pel mateix escriptor a la part final de l'original revisat el 1960, acull de manera

7. *Idem*, pàg. 40.

8. Guasch considera que Maurici "no pertany a cap escola arbitrària –so que fa que a Catalunya tinguem innumerables poetes, tots semblants, fins amanerats, cegats per un resplandor que no els hi deixa veure el seu camí– sinó que canta tal com sent, puix en els seus poemes hom hi troba un esperit que s'hi mou i no una creació artificiosa". GUASCH, Antoni, *La Revista*, Barcelona, 16 d'agost de 1921.

9. CATALÀ, Víctor, *Alt Empordà*, Figueres, 2 de juliol de 1921. Vegeu annex.

extraordinària el primer llibre de poemes de Jaume Maurici. La poesia de l'autor figuerenc és rebuda com una promesa en les lletres empordaneses que confirma la qualitat poètica de l'autor ja anunciada en el premi rebut en els Jocs Florals de l'Empordà de 1917. Cabarrocas Lluc afirma, fins i tot, que *Les cançons de l'instant* “és la primera manifestació seriosa de poesia empordanesa”.⁽¹⁰⁾ La sinceritat de l'emoció és un dels trets més destacats en les ressenyes literàries del llibre. En paraules de Miquel de Palol, “és un bell llibre, ple de gràcia i de dolcesa, que hom llegeix amb la picantor d'emoció que encomanen les coses sincerament sentides”.⁽¹¹⁾ Evidentment, la crítica també posa de relleu aspectes com la polidesa de la forma, l'elegància poètica, la importància que dóna Maurici a les coses petites i als valors de l'esperit, l'encert en l'evocació del paisatge i, en general, la placidesa que encomana amb la seva utilització del llenguatge. La perfecció formal, molt lloada per la crítica, es mantindrà en tota l'obra de Maurici. En aquest primer recull, però, el procés de selecció de poemes il·lustra clarament aquest perfeccionisme: les disset composicions finals són fruit d'una selecció exigent entre trenta poemes escrits, i cal recordar que els poemes definitius encara seran revisats exhaustivament pel poeta molts anys després.

Pel que fa al conjunt del llibre, cal destacar dues ressenyes que il·lustren perfectament el to general del volum: Isern Dalmau defineix Maurici com “el poeta del sol ventejat i de les roses, de la melangia i de l'amor, d'aquest amor efímer que passa dintre seu deixant un rastre d'ombra trista i la perpetuïtat d'unes estrofes perfectes”,⁽¹²⁾ per la seva banda, Caterina Albert descriu el llibre a partir del cúmul de sensacions i imatges que li ha suggerit: “Així, esbarriadament, en una mena de somni enlluernat, jo he sentit passar entre aquestes claredats ancestrals alinets alegrois de tramuntana, flautejar de fondes, xerradissa d'ocellades, respics llunyans i esborradissos de campanes litúrgiques...”⁽¹³⁾

En obrir *Les cançons de l'instant*, el lector rep la benvinguda de Josep Maria López-Picó i pot gaudir, d'entrada, dels dibuixos de Pere Farró i Llovella, que il·lustra la portada i set poemes del volum.⁽¹⁴⁾ Un dels trets principals d'aquest recull és la idealització dels objectes quotidians, elevats a la categoria de dons preciosos que el poeta convida a valorar amb la màxima intensitat. Les coses que ens envolten, que veiem cada dia, agafen una aurèola especial amb la ploma del poeta: la “gentil taronja”, els pobles, el paisatge i les imatges religioses prenen un volgut accent vitalista al llarg de tot el llibre. Així, els grans temes que tracta Maurici (la religió, l'amor i el paisatge) són enfocats a partir d'elements senzills de la vida diària dotats d'una intensitat propera al *carpe diem*. No en va el llibre porta el títol de *Les cançons de l'instant*, en un clar homenatge al present més efímer. Així, el moment fugitiu i quotidià és extrapolat i tractat amb la mirada poètica de l'autor per tal de convertir-se en categoria, objecte de culte i bellesa.

10. Nota personal que escriu Cabarrocas Lluc al poeta.

11. Nota personal que escriu el poeta Miquel de Palol a Jaume Maurici.

12. DALMAU, Isern, *Alt Empordà*, Figueres, 24 de setembre de 1921.

13. ALBERT, Caterina, *Idem*.

14. El dibuixant Pere Farró i Llovella mor el mateix any de la publicació de *Les cançons de l'instant*.

En el poema “A St. Josep fuster”, el poeta idealitza la figura humil de St. Josep, representada en una obra d’art, al qual demana que li encomani tant el treball com el repòs. És un homenatge a aquest personatge bíblic caracteritzat per la humilitat i la senzillesa i que Maurici humanitza a partir d’una figura artística religiosa, per tant un objecte material, que té la capacitat de transmetre serenor al seu voltant. El pas de la quotidianitat a la bellesa suprema i divina és evident. Maurici incorpora a la seva obra, com feia el seu mestre López-Picó, elements de la tradició cristiana, ja siguin figures de retaules, interpretacions morals del desamor o bé valors de la tradició catòlica.

El paisatge també és tractat focalitzant l’atenció en els elements més quotidians que l’integren, però amb una mirada poètica que els dona un caràcter especial. El sol i la pluja (“Plou i fa sol”), per exemple, són comparats amb una princesa que dansa i tractats a partir de la imatge (pluja que cau), el so (riure de la donzella) i el moviment (el moviment de l’aigua, com el dansar de la noia). En aquest poema, com és habitual en aquest recull, aflora l’optimisme: no només plou, sinó que al costat de la pluja el paisatge rep també la llum i vida que transmet el sol. Les odes són una altra eina de tractament del tema paisatgístic en aquest volum, sempre amb aquesta idealització dels elements quotidians que en formen part: l’oda a Girona destaca elements del paisatge de la ciutat com el riu, la pluja, St. Narcís, l’ambient de tardor, etc. Maurici descriu la ciutat a partir dels tòpics que configuren la seva imatge i que han estat més tractats en la literatura gironina. “Les viles assolellades” és una oda a un poble que és la llar dels homes que treballen la terra que el poeta canta, una terra marcada per la bonhomia i l’esplendorositat. En aquesta poesia el paisatge va lligat a l’amor, en una interrelació de temes que Maurici porta a terme en diversos poemes. A “Cançó de tarda clara”, per exemple, el poeta parla de paisatge i de religió alhora: en la descripció del paisatge focalitza l’atenció del lector en una masia i, concretament, en la verge de la capella d’aquesta casa. Aquest poema destaca especialment per la descripció magistral del paisatge, banyat de llum: “Ara els camins són resplendents de sol / i l’ombra al vianant és més amiga. / I els arbres més claror posen al volt / de llur fullam que el pas del vent deslliga”. Una vegada més, la tarda clara que descriu Maurici és simple i preciosa alhora, com els ulls d’un infant o el riure d’una donzella. Paisatge i religió guarden relació també en “La clara nit”, en què el poeta posa de costat allò intern i allò extern (l’entorn, les coses, el paisatge) de la persona: “Com és clara aquesta nit! / La mirada s’hi ageganta. / I perdura dintre el pit / el repòs que els ulls encanta”. En aquest poema els efectes balsàmics del paisatge (el repòs i serenor de la nit) vénen donats per la mà de Déu, que guia els estats d’ànim de l’esperit a través de la natura. També el Nadal, en el seu component religiós, dona pau al paisatge i a les persones en el poema “Neu de Nadal”, construït a partir d’imatges realment aconseguides (la lluna treu blancor a la neu en aquest paisatge d’hivern impregnat de calma nadalenca).

Al llarg del volum, el paisatge pot transmetre alegria, joia exultant o serenor i calma, segons la ploma del poeta. El paisatge descrit per Maurici, en general, és el paisatge empordanès, sempre lluminós. El poema que ho

Boixos de l'artista Pere Farró i Llovella que il·lustren el llibre de Jaume Maurici.

il·lustra més clarament és el que tanca aquest recull, dedicat a Figueres. És un paisatge descrit molt plàsticament, que es visualitza ràpidament en la ment del lector, i que una vegada més posa l'atenció en elements concrets i quotidians: teulats, vent, muntanyes... tot, però, amb el protagonisme etern de la tramuntana, que mou els arbres i neteja el cel. Així, Figueres és com un vaixell mogut pel vent, sempre present, de la seva història.

Finalment, l'amor és un dels temes bàsics d'aquest recull, i és tractat des de diferents òptiques: a "Madriral de la noia que canta" el poeta s'acosta al tema amorós a partir d'elements lúdics i divertits provinents de la poesia tradicional i popular; generalment, però, Maurici en parlar de l'amor opta per

un to més solemne i que sovint també guarda relació amb altres temes cabdals del recull, com paisatge i la natura. “El meu cant per a les roses” equipara l’amor amb aquesta flor i desitja que el seu sentiment sigui com ella: atrevit en el floriment i lent en el morir. En el poema “Paraules d’invocació” Maurici evoca l’amor pur d’una noia que fa pensar en la Verge de la tradició cristiana, que estima amb serenitat i sense turment, un sentiment que el poeta vol aconseguir també amb els seus versos. La maduresa fa deixar enrere l’exultació amorosa i permet també aconseguir aquesta pau amorosa, una serenitat feliç com mostra el poema “A l’amiga qui s’és vestida de llarg”, en una clara al·lusió del títol al tradicional pas de la dona a l’edat adulta. És l’amor que sobreviu més enllà del desig, també a “La placidesa de les tardes mortes”, emmarcat per la decadència del finir del dia. L’amor recordat agafa aquest mateix to de melangia, com la tardor que arriba després de l’esplendor estival (“Tardor”), però una tardor de colors encesos que recorden vivament la joia de desig: “Avui recordaríem les passions descloses / al pas del nostre viure, com un turment molt fi. / Els caminals florien incendiats de roses / i una pluja de fulles queia en cada jardí”.

Com en tota la poesia de Maurici, en aquest primer recull la llengua és molt treballada i destaca la importància del ritme i musicalitat dels poemes. A “Plou i fa sol”, per exemple, seguim el so de la pluja amb les paraules del poeta. En aquest sentit, alguns versos prenen ressons carnerians, de la poesia tradicional i popular del primer noucentisme, marcada pel lèxic popular i un ritme a voltes desenfadat (“Plou i fa sol”, “Madrigal de la noia que canta”). El títol de “Plou i fa sol” ens remet a un vers d’una cançó catalana, infantil, molt popular. L’apreciació i valoració de les coses quotidianes, d’altra banda, s’aconsegueix també a partir dels elements sensorials, que permeten una clara identificació amb la percepció dels objectes que té el lector. Els colors i tots els elements que integren les descripcions, sovint magistrals, també hi tenen un paper molt important. Les imatges creades per Maurici són realment suggerents i conviden el lector a visualitzar clarament l’escena poètica a partir dels elements sensorials que evoca.

Jaume Maurici, com altres poetes de la seva generació que se senten atrets pels corrents noucentistes i els seus epígons, és amant de la depuració, busca en el vers la concessió expresiva, la forma classicitzant, la capacitat de suggerència. El llibre *Les cançons de l’instant* és escrit amb un gran rigor lingüístic i formal. Podríem dir que es una poesia tallada en relleu. Bona part del vocabulari que empra mostra un estil literari ric, una tria de mots i rimes cares, una arcaïtzació de la llengua. El llibre és trufat de “gemmes fulgurants” que traeixen el gust per aquesta escola que sent passió especial per l’artifici lingüístic: “espurneig”, “gençor”, “veire”, “afaïçonar”, “ensagnanten”, “lilials”, “esteles”, “fulgents”, “fulgurar”, “fermalls”, “primicera”, “atzur”, “degotís”, “regalims”, etc. Els registres mètrics també són rics i variats. Tots els poemes són rimats. Hi ha composicions amb versos pentasíl·labs, heptasíl·labs, octosíl·labs, decasíl·labs i un sonet alexandrí. En els poemes d’art menor, Maurici busca l’adaptació culta de les formes populars, un neopopularisme que mostra la seva devoció cristiana, un esperit català lligat a la terra, que Tomàs

*Portada de l'edició revisada de
Les cançons de l'instant (1960).
Biblioteca Fages de Climent de
Figueres.*

Garcés farà famós en el seu llibre *Vint Cançons* (1923). El llibre participa, doncs, de la tradició culta del sonet i de la popular, amb la cançó tradicional on glossa moltes notes empordaneses, un gènere molt productiu en aquesta època.

Com hem assenyalat en començar, Jaume Maurici revisa *Les cançons de l'instant* l'any 1960. Aquest

procés de reconstrucció, com és obvi, comporta alguns canvis significatius respecte a la primera versió. En primer lloc, hi ha una completa regulació ortogràfica (en la versió de 1921 molt afrancesada) que s'adequa a les normes del moment. En segon lloc, el poeta opta per simplificar la llengua, fer-la menys retòrica i més austera. Aquest punt va molt lligat a la maduresa del llenguatge: amb l'experiència poètica adquirida, considera que per transmetre un concepte és més efectiva la reducció i simplificació de les paraules, per això trobem la llengua més despullada de retòriques innecessàries i alhora més propera al parlar habitual del lector (ho veiem en la simplificació de pronoms febles personals –de “llur” a “el seu”; de “vós” a “tu”–, per exemple).

En alguns poemes, els canvis efectuats pel poeta comporten variacions de contingut, sobretot per reforçar el component d'intensitat vital i la visió positiva de les coses.¹⁵ En general, els canvis representen una contenció del llenguatge, que es fa més poètic i més proper al lector en aquesta completa revisió que fa el poeta de la seva primera obra.

Les cançons de l'instant és un recull de poemes escrit per un jove Maurici que treballa amb cura la llengua i marca les pautes de la seva poètica personal a partir dels grans temes que l'apassionen. Un llibre que avui podem llegir amb els ulls del poeta dotat d'experiència vital i literària.

15. “El meu cant per a les roses”: el vers “l'audàcia posen de la llur florida” es converteix en “posen l'audàcia de llur breu florida” i “ara sento que aquella recomença / a dintre la florida del meu vers” passa a ser “ara sento una vida que comença / en la nova florida del meu vers”.

TAULA

Pròleg.– Normes d'edició

[Dedicatòria en vers].– Elogi d'una taronja.– A sant Josep, fuster.– Al sant de l'església de ciutat.– Plou i fa sol.– El meu cant per a les roses.– Paraules d'invocació.– Cançó de la tarda clara.– A l'amiga qui s'és vestida de llarg.– Les viles assolellades.– Girona.– La placidesa de les tardes mortes.– La clara nit.– Tardor.– Madrigal de la noia que canta.– Octubre.– Neu de Nadal.– La ciutat.

Normes d'edició

La primera edició del llibre de Jaume Maurici, *Les cançons de l'instant* va sortir a Figueres, l'any 1921, encara que el llibre es va imprimir a Barcelona, imp. Atenes, A.G. Els gravats que ornem el llibre són de l'artista i decorador empordanès Pere Faró i Llorella.

El llibre fou revisat per l'autor, l'any 1960. Aquest exemplar, amb anotacions manuscrites, que hem pres com a base per fer l'edició crítica, es troba al fons Maurici de la Biblioteca Fages de Climent de Figueres. A la fi del volum, Maurici hi va enganxar unes pàgines suplementàries que contenen les ressenyes crítiques i els comentaris que van sortir en diverses publicacions, sobretot empordaneses, en el moment de l'aparició del llibre. Destaquen les notes crítiques, ressenyes, comentaris breus de Víctor Català, Josep Lleonart, Joan Mínguez, Antoni Guasch, etc.

Pel que fa a les normes d'edició, la lliçó modificada remet al text base. Un tret inclinat (/) separa el text base de les variants. Per tal de no fer l'inventari de discrepàncies més feixuc, no hem inclòs les variants purament ortogràfiques, ni tampoc les petites discrepàncies de puntuació.

El text de 1960 és el que figura en primer lloc. Després del tret inclinat (/) hi ha el de la primera edició. D'aquesta manera hom pot apreciar millor els canvis que afecten un mot, un vers o una sèrie de versos.

[Dedicatòria en vers]⁽¹⁶⁾

El vostre vers l'arcada del portal,
paraules ressonants de bona amplada.
que acatament no calgui al cap més alt
ni al pas més coratjós, fer-hi marrada.

I si heu volgut aquí posar el meu nom,
feu-ne la pedra que l'entrada guia.
Res més que el “Déu vos guard” vegi tothom
i el “Salve!” acollidor de companyia.

J. M. López-Picó

16. Entre les obres poètiques impreses de López-Picó, no hem sabut trobar aquests versos. En l'època en què Jaume Maurici escriu *Les cançons de l'instant* Josep Maria López-Picó –(Barcelona, 1886-1959), poeta, prosista, editor– era un dels escriptors catalans més sol·licitats del moment. En el fons Maurici de la Biblioteca Fages de Climent de Figueres hi ha arxivats alguns poemes manuscrits d'aquest poeta barceloní.

ELOGI D'UNA TARONJA⁽¹⁷⁾

Les meves mans s'han perfumat
quan de la branca t'he abastada,
gentil taronja.
I has deixat
polsim de sol en la brancada.

Les meves mans fa reverents
la teva gràcia de joguina.
Un espurneig ara hi encens
i en la pupil·la s'endevina,
puix ja el mirar porto avesat
a tot el foc que hi ha en la pira
del taronger que he sorollat⁽¹⁸⁾
quan t'he copsada, –com guspira.

Talment d'una àmfora subtil
tens la gençor aciençada;
si com un veire, –fil a fil
es⁽¹⁹⁾ vessarà, –fossis alçada
al nostre llavi envejador,
a ben segur assaboriria
el llavi encès⁽²⁰⁾ la tebior
d'un raig de sol en darrerria.

Taronja d'or, bell fruit madur,
les meves mans has perfumades;
i un espurneig el joc et⁽²¹⁾ duu
de les clarors tan avesades.

17. Aquest poema recorda el paradís clàssic que es fa present en algunes de les composicions d'*Els fruits saborosos* (1906) de Josep Carner, una de les obres fonamentals del Noucentisme.

18. Remenar, moure d'un costat a l'altre.

19. Es/ se.

20. Encès/encar.

21. Et/te.

A SANT JOSEP, FUSTER

Sant de la vara florida
que adés la vèieu florir.
Feu-me mercè per ma vida
d'un bastó de pelegrí.

Que sigui un esqueix del vostre
i floreixi en la claror
i em deixi amarat el rostre
de la seva resplendor.

I pel fervor que jo posi
en vostres mans feinejants,
després ma vida reposi
del repòs de vostres mans.

AL SANT DE L'ESGLÉSIA DE CIUTAT

Floreix en vostres mans la benedicció,
o Sant! que sou alçat en⁽²²⁾ les arcades velles
del vostre temple tan donat a la remor
dels prec's que endevineu mig closes les parpelles.

Un poc el vostre gest s'escampa en la cremor
dels ciris que han encès les pietats novelles,
i us el⁽²³⁾ destria avui nostra invocació
dels atributs d'amor de les altres capelles.

O Sant, amb cor d'infant! teníeu un aire lent⁽²⁴⁾
en el vostre posat, i el nostre pensament
vós el fèieu tornar més immòbil encara

dins la immobilitat regida en vostra mà
on fulgura en l'anell la llàntia de l'altar
i un pàl·lid resplendor de la diada clara.

22. En/sots.

23. El/ els.

24. O Sant, amb cor d'infant! teníeu un aire lent/ O Sant, o Sant, o Sant! haveu un aire lent.

PLOU I FA SOL ⁽²⁵⁾

Pausadament,
com un lament,
queia⁽²⁶⁾ la pluja
subtil que enuja
l'herbatge nou.
Fa sol i plou.
Veu de princesa
de boca encesa
i cabells d'or;
riure del cor⁽²⁷⁾
caient de dansa;
esgarrifança
del primer bes
que, clar, tornés.

Fa sol i plou
i l'aire es mou.
Bruixes ploroses
i llangoroses!
En el seu plor,
—ni és dol en flor⁽²⁸⁾
ni és tot rialla,—
s'hi emmiralla
el fil de sol
estès d'un vol.

25. El poeta rossellonès Carles Grandó (Tuïr 1889-1975) va publicar en 1932 un llibre de poemes amb el títol de *Fal sol i plou*.

26. Queia/tomba.

27. Del cor/sonor.

28. Dol en flor/tot dolor.

EL MEU CANT PER A LES ROSES

Voldria dir l'elogi de les roses
d'aquest Abril que arriba un xic tardà,
com una amor vencent les seves noses:
– aquella amor que un dia vaig cantar.

Puix que en el cant posava⁽²⁹⁾ més mesura
potser en l'elogi devindré més just.
Si en els meus llavis la cançó s'⁽³⁰⁾atura
a cada mot vull dur el seu⁽³¹⁾ regust.

Sabria dir de cada flor l'absència:
sabria dir de cada amor l'anhel:
i en les⁽³²⁾ paraules deixo la presència
de les roses d'abril que ran⁽³³⁾ de⁽³⁴⁾ cel

posen l'audàcia⁽³⁵⁾ de⁽³⁶⁾ llur breu⁽³⁷⁾ florida
quan el crepuscle hi va passant de llarg
i vacil·la en la flor esbalaïda
l'aleig del vent que ha sorollat el parc.

(Per una flor que em va donar una noia
trasplantava en el⁽³⁸⁾ cant el⁽³⁹⁾ gest galant;
i avui, que el temps revé, neix dins la joia
de l'abundor aquell record del cant.)

En l'elevació de tantes roses
s'⁽⁴⁰⁾ensagnanten les rutes dels jardins:
es posa un vel de llum sobre les coses
i el llis perfum s'escampa pels camins.

29. Posava/ hi poso.

30. S'/ s'hi.

31. Dur el seu/dur-hi son.

32. Les/ mes.

33. Ran/ arran.

34. De/del.

35. Posen l'audàcia/l'audàcia posen.

36. De/ de la.

37. "Breu" és afegit a la segona edició revisada.

38. El/mon.

39. El/son.

40. S'/s'hi.

Quan són entre les mans de les donzelles
elevades les roses, com un flam,
es lliga la gençor de totes elles
dintre la gran fragilitat del ram.

Roses d'abril que en ésser esclatades
donàveu més impuls a la claror,
i ara ja hi sou tan fetes i arborades
que trobeu dins la llum la resplendor,

doneu a aquest⁽⁴¹⁾ amor que encara frisa
la dignitat de l'agosament:
sigui obert com la vostra escampadissa
i com la vostra mort se'm faci lent.

Si heu estraftet⁽⁴²⁾ una rialla immensa
per sobre els camps amb vostre esclat dispers,
ara sento una vida que comença⁽⁴³⁾
en la nova⁽⁴⁴⁾ florida del meu vers.

41. Aquest/ mon.

42. Estraftet/estrafeta.

43. Una vida que comença/que aquella recomença.

44. En la nova/ a dintre la.

PARAULES D'INVOCACIÓ

Ingènua us veig i piadosa.
Pàl·lides són les vostres mans
que a flors obertes se us assemblen
i han esclatat ara i abans.

Són un desmai de neu recent
els vostres llavis si es destrien:
els vostres llavis lilials
que, com un lliri, es marcirien.

No heu enyorat l'amor encara;
la seva absència us guanya el do
d'aquell perfum que es clou immòbil
en la corol·la de la flor.⁽⁴⁵⁾

Jo beneeixo els vostres ulls
d'esguard tot clar, purs de misteri,
i en copsaria jo llur plor,
—aigua que cau d'un baptisteri,—

i en aquest⁽⁴⁶⁾ plor redimiria
la meva vida de pecat;
perquè són clars sens la mudança
del tros de cel emmirallat.

Hores callades van passant
damunt la vida mig desclosa,
com deslligada oració
en l'agonia d'una rosa.

El guany d'amor que hi ha en cada hora
és un tribut del viure clar.
Ara hi he dut la meva vida
florida en ànsies d'estimar.

Aquella amor sense turment
que enfervoreix la galania,
voldria haver-la com un vers
d'enmig ma incerta poesia;

perquè esgranant-lo ran de llavis
fos una rima cada bes
que abastaria en la durada
del vostre nom quan jo el digués.

45. No heu enyorat l'amor encara:/ la seva absència us guanya el do/ d'aquell perfum que es clou immòbil /en la corol·la de la flor//

Absència sense melangia / us és encara vostra amor, / com un perfum que es subtilitza / dins la corol·la de la flor.

46. Aquest/ el seu.

CANÇÓ DE LA TARDA CLARA

Ara els camins són resplendents de sol
i l'ombra al vianant és⁽⁴⁷⁾ més amiga
I els arbres més claror posen al volt
de llur⁽⁴⁸⁾ fullam que el pas del⁽⁴⁹⁾ vent deslliga.

Ara els conreus prenen el to brillant
de la masia que del cim traspassa
sota el cel d'ampla estela fulgurant
que allarga el vol de cada ocell que passa.

O tarda clara, jorn asserenat
com ulls d'infant o riure de donzella!
Se't torna pia en el novell esclat
la visió de la masia aquella,

com una ermita sobre els camps florits
on es⁽⁵⁰⁾ venera una verge tosca,
– de faç augusta i fulgents vestits
il·luminats dins la capella fosca,–

qui és curadora de pujâ els sembrats
i estima tant l'oració pagesa
que arriba a ella⁽⁵¹⁾ amb la sentor dels blats
quan tremola en els ulls la gran⁽⁵²⁾ estesa.

Passa en els camps i passa dintre meu
tota la joia d'aquesta hora clara:
talment frisava⁽⁵³⁾ en l'espectacle seu
aquella olor que he conegut avara.

Dins el fràgil fermall de la cançó
dirà el llavi la seva galania,
i la paraula jugarà millor
del blau i l'or dintre la simfonia

47. És/li és.

48. De llur/del seu.

49. El pas del /un xic de.

50. Es/s'hi.

51. Arriba a ella /a ella arriba.

52. Gran/ seva.

53. Frisava/hi frisa.

de llum que mou un poc l'oreig subtil
i es desfà dalt les branques perfumades.
Ara la tarda és plena del perfil
de les coses que torna enlluernades.

I aquests camins que tenen tant espai.⁽⁵⁴⁾
A llur⁽⁵⁵⁾ damunt i tanta llum intensa
en el⁽⁵⁶⁾ viatge que no acaba mai,
i guien⁽⁵⁷⁾ el meu⁽⁵⁸⁾ pas amb tal temença,

avui que són ungits de claredat
em⁽⁵⁹⁾ farien la via més oberta
per la gràcia i l'amor que hem admirat
en saber-la més nostra i menys incerta.

El jorn reposa sobre dels clivells
del camp feixuc de les sublims ferides.
O la noia⁽⁶⁰⁾ que duus⁽⁶¹⁾ en els cabells
rescals⁽⁶²⁾ encara de clarors ardides!

Ara en l'absència del desig que et⁽⁶³⁾ mou
la tarda creix⁽⁶⁴⁾ dins la parpella rara
i esdevé més esquiva en el renou⁽⁶⁵⁾
del raig de sol que et⁽⁶⁶⁾ bat damunt la cara.

54. Espai/d'espai.

55. A llur/ al seu.

56. El/ llur.

57. I guien/guiant.

58. Meu/nostre.

59. Em/ens.

60. Noia/mossa.

61. Duus/ haveu.

62. Cendra i caliu.

63. Et/us.

64. Creix/ us creix.

65. El renou/l'enrenou.

66. Et/us.

A L'AMIGA QUI S'ÉS VESTIDA DE LLARG⁽⁶⁷⁾

Avui l'amor et⁽⁶⁸⁾ riu més al devora⁽⁶⁹⁾
i et⁽⁷⁰⁾ veu transfigurada pel vestit
que et⁽⁷¹⁾ fa tornar més fràgil⁽⁷²⁾ per defora
i lleva el deix d'infant de tot sentit.

Tu⁽⁷³⁾ que eres⁽⁷⁴⁾ noia adés, avui donzella
apareixes⁽⁷⁵⁾ als ulls de tanta gent;
i fins a tu⁽⁷⁶⁾ mateixa et⁽⁷⁷⁾ meravella
el vell deler que es va llunyant, absent.⁽⁷⁸⁾

Hauràs⁽⁷⁹⁾ fermat més alt la cabellera
i hauràs⁽⁸⁰⁾ lligat un xic la il·lusió
dins la teva⁽⁸¹⁾ oblidança primicera.

Ara⁽⁸²⁾ d'un poc de contemplació
omples⁽⁸³⁾ el gest de noia riallera
amiga de la dansa i la cançó.

67. A l'Amiga qui s'és vestida de llarg/Un sonet per a l'amiga qui s'és vestida de llarg. L'any 1951, un altre poeta empordanès, Carles Fages de Climent, va guanyar els Jocs Florals de Girona amb un poema llarg *Cançó de la noia que es posa de llarg* en el qual Fages, en un context molt diferent, reescriu amb vena irònica la posada la llarg de la seva filla Maria Lluïsa. Aquesta composició es pot llegir en el *Programa de Ferias y Fiestas de San Narciso* de 1952, s/p.

68. Et/us.

69. Al devora/d'a la vora.

70. Et/us.

71. Et/us.

72. Fràgil/ grave.

73. Tu/vós.

74. Eres/éreu.

75. Apareixes/apareixeu.

76. A tu/per vós.

77. El/és.

78. El vell deler que es va llunyant, absent /si d'un deler ara us trobeu absent.

79. Hauràs/ haveu.

80. Hauràs /haveu.

81. Teva/vostra.

82. Ara/ I ara.

83. Omples/ ompliu.

LES VILES ASSOLELLADES

O les viles on l'ombra s'⁽⁸⁴⁾extenua!,
brunes de sol i amb una plaça al mig
que abandera cada arbre que⁽⁸⁵⁾ s'hi afua
i el silenci hi tremola en el trepig;

que és estrident de fruits el seu defora
on ens durà el recer d'un corriol;
que tenen les muntanyes a la vora
i un poc de vent revolt.

Viles, viles que sou d'aire pageses
i en l'anyada porteu⁽⁸⁶⁾ tanta abundor⁽⁸⁷⁾
i tanta⁽⁸⁸⁾ llum en les tardes enceses
quan fulgura una mica l'horitzó

dins l'esguard d'aquests homes que disposen
els camps dessota l'amplitud del cel,
– llavors⁽⁸⁹⁾ que en el desmai⁽⁹⁰⁾ del jorn reposen⁽⁹¹⁾
les cremors⁽⁹²⁾ del migdia en llur⁽⁹³⁾ anhel,–

i el⁽⁹⁴⁾ vell⁽⁹⁵⁾ desig es mou com una branca
que pressentia el pes del fruit rendit:
dins la promesa que en la llum es tanca
la branca i el desig s'⁽⁹⁶⁾han definit.

Quan cada vila ens sembla⁽⁹⁷⁾ una donzella
que⁽⁹⁸⁾ s'afaiçona de subtil rubor;
i, en cadascuna, la claror⁽⁹⁹⁾ novella
hi prefigura una diversa amor.

84. S'/s'hi.

85. Que/qui.

86. Porteu/hi porteu.

87. Original: "tant d'abundó"

88. Tanta/tant de.

89. Llavors/després.

90. El desmai/ la cremor.

91. Reposen/hi reposen.

92. Les cremors/cremor.

93. Llur/son.

94. El/llur.

95. "Vell" és afegit en l'edició corregida de 1960.

96. S'han/s'hi.

97. Ens sembla/apar.

98. Que/qui..

99. Original: "llugor"

O ficció d'aquestes hores riques
de sol i de silenci en degotís!
L'atzur s'agemoleix dintre les piques
i la tarda s'ajeu⁽¹⁰⁰⁾ en el pedrís.

Per bé que en⁽¹⁰¹⁾ tantes glòries d'abans d'ara
la meva amor s'anés afaiçonant,⁽¹⁰²⁾
una mica de temps ja me'n separa
com de la tarda i de tot altre instant.

I en recordar aquella amor ventissa
que el temps s'emporta més adust i fort,
canto la tarda tan tremoladissa
dintre l'estiu i dintre del record.

100. S'ajeu/s'ajaça.

101. "En" és afegit posteriorment en l'edició corregida de 1960.

102. S'anés afaiçonant/ anessin faisonant.

GIRONA⁽¹⁰³⁾

Ai! Girona
que t'assembles un xic a Barcelona
per la gràcia del nom i de la gent.
Que ets tranquil·la i suau si t'admirava
un somris⁽¹⁰⁴⁾ de doncella, casta i brava,⁽¹⁰⁵⁾
que en la corba del riu se'ns fa avinent.⁽¹⁰⁶⁾

Jo diria
que una veu de tardor ara et venia
entre l'or de les fulles i els casals.
O l'amiga ciutat que et sents poruga
d'escoltar com passaven dins l'espluga
del record tantes hores triomfals!

Ai! Girona
amb festa i llum⁽¹⁰⁷⁾ que San Narcís corona
d'una entendrida⁽¹⁰⁸⁾ benedicció
que tremola en la nit a cada estrella
i és reflex i aixopluc dins la parpella,⁽¹⁰⁹⁾
de l'anell pastoral, moll de claror.⁽¹¹⁰⁾

Ve la pluja,
la petita tragèdia que ens enuja
per les festes que avui haurem perdut.
Pels⁽¹¹¹⁾ vidres del balcó mira una noia
com la pluja s'emporta un xic de joia
i d'amor de la seva joventut.

Ai! Girona
que sents la vida teva⁽¹¹²⁾ com se't dóna⁽¹¹³⁾
a cada esquellerinc d'un degotís.
Als teus carrers hi ha un regalim de dansa.
I una mica d'amor en malanança,⁽¹¹⁴⁾
carrer avall, ens fugia pel pendís.

103. Els poemes adreçats la ciutat de Girona són molt corrents en la poesia de l'època. Recordem *Girona, ciutat de l'Onyar*, del poeta Joan Badia, "Girona" de Miquel de Palol, inclòs en el seu llibre *Poemes de Tarda* (1922), *Girona* de Josep Maria López-Picó, etc. En el llibre de Narcís-Jordi Aragó, *La Girona dels poetes* (Ajuntament de Girona, 1988) n'hi ha una bona antologia.

104. Somris/desig.

105. Casta i brava /que frisava.

106. Que en la corba del riu se'ns fa avinent/tot veient. com passava un regiment.

107. Amb festa i llum/de les festes.

108. Entendrida/amplíssima.

109. I és reflex i aixopluc dins la parpella /com si fos son reflex la llum parella.

110. Pastoral, moll de claror/ que ens deixava la claror.

111. Pels/als.

112. Vida teva/ teva vida.

113. Se't dóna/ressona.

114. Infelicitat.

LA PLACIDESA DE LES TARDES MORTES

La placidesa de les tardes mortes
més s'endevina en el⁽¹¹⁵⁾ desig malalt.
No em sento néixer accions prou fortes
per dominar la il·lusió cabdal.

Ara ve l'hora de la llum tranquil·la
signant l'eclosió d'un somni ardent.
I en el misteri clos de la pupil·la
tot un iris s'⁽¹¹⁶⁾apaga lentament.

O dol d'amor que en la paraula poses
força i confort per fulgurar en les roses⁽¹¹⁷⁾
El meu esguard la⁽¹¹⁸⁾ retirada⁽¹¹⁹⁾ et⁽¹²⁰⁾ duu.

I el bell⁽¹²¹⁾ silenci que en⁽¹²²⁾ la calma expia⁽¹²³⁾
deixa un repòs entre la llum del dia,⁽¹²⁴⁾
ai⁽¹²⁵⁾ dol d'amor!, que s'ha enyorat en⁽¹²⁶⁾ tu.

115. El/mon.

116. S'/s'hi.

117. I confort per fulgurar en les roses/d'oblir per a esvaïr les noses.

118. La/ta.

119. Retirada/ retirança.

120. "Et" és afegit a l'edició corregida de 1960.

121. Bell/clar.

122. Que en/de.

123. Expia/pia.

124. Entre la llum del dia/ en cada correntia.

125. Ai/o.

126. Enyorat en/amarat de.

LA CLARA NIT

Com és clara aquesta nit!
La mirada s'hi ageganta.
I perdura dintre el pit
el repòs que els ulls encanta.

Com és alta aquesta nit!

I en els ulls tota es reclou
com una ala aquietada;
la parpella nostra es mou
del temor de la volada.

I la volta, com un flam
en desfici, es⁽¹²⁷⁾ remunta.
Les clarors febles ajunta
recaptades dintre el flam.

Part d'allà de l'alta nit
tot estel és un guiatge.
O Senyor! Nostre esperit
cerca en Vós, segur, el miratge
on s'⁽¹²⁸⁾abasta l'alta nit
i l'Infinit.

Aus Antonsius Diesterhuis.

Die helle Nacht.

Von Jaume Maurici.

Deutsch von Marie Björkman u. Schilke, Lübeck

Still und hell ist rings die Nacht.
Meine Augen haben sich geöffnet,
Und die Seele hat sich leicht
Mit der Ruh von Zwitgerland.
O wie hoch dehnt sich die Nacht!
Und hoch schwebt mein Herz zu dir.
Wie mit mächtig weitem Flügel.
Licht leuchtet das Licht selbst.
Wie vom Flug ab Licht und Nacht.
Dort spannt sich der Himmel weit,
Tausend Licht, ein Welt voll Blumen;
Schwache, Schimmer, die perlen,
Singt er all in sich zusammen,
Und jenseits der hohen Nacht
Jeder Stern mit Licht gesamt.
Gott, Licht, von dir erleuchtet,
Gibt mein Licht der Wunder größtes
In der hohen stillen Nacht:
Dich und die Unendlichkeit.

*Traducció a l'alemany, amb caràcters
gòtics, del poema de Jaume Maurici
"La clara nit".*

127. Es/se.

128. S'/s'hi.

TARDOR

Melòdica dolcesa del funeral seguici!
La nit és una pira d'estrelles,⁽¹²⁹⁾ flamejant.
Accent de sensualismes, ha esdevingut propici
sota el fervor del astres el ritme del meu cant.

Avui recordaríem les passions descloses
al pas del nostre viure, com un turment molt fi.
Els caminals florien⁽¹³⁰⁾ incendiats de roses
i una pluja de fulles queia en⁽¹³¹⁾ cada jardí.

O les hores sonores del tardoral misteri
que encenen dins la posta, com foc de baptisteri,
les ànsies incompreses d'albors de sagrament.

Els raigs de lluna tèbia són fràgils cabelleres;
i en l'aire lluu⁽¹³²⁾ desclosa la flor de les fal·leres
mentre, sonant, s'esborra l'esparsa d'un lament.

129. D'estrelles/que embauma.

130. Florian/ floreixen.

131. Queia en/tomba a.

132. Lluu/apar.

MADRIGAL DE LA NOIA QUE CANTA

Aquella cançó tan xica
quina amor te⁽¹³³⁾ la fa dir?
Si era clara la musica
l'amor també s'esclarí.

– Ai! cançó que jo et⁽¹³⁴⁾ diria.
Ai! cançó que no et⁽¹³⁵⁾ diré.—
Quan cantaves⁽¹³⁶⁾ l'aprenia
bo i seguint-la de primer.

Ara el cant en la nit bruna
s'ha difós en la claror
d'aquell raig trement de lluna
que ens cloïa la cançó.

– Quin desig et⁽¹³⁷⁾ callaria?
Quina amor et⁽¹³⁸⁾ callaré?—
La cançó tot just fugia
i entre llavis s'entreté.

I és tan bella la contalla
sota el cel esbalandrat
que hi perduren com rialla
les paraules que has⁽¹³⁹⁾ cantat.

133. Te/us.

134. Et/us.

135. Et/us.

136. Cantaves/cantàveu.

137. Et/us.

138. Et/us.

139. Has/heu.

OCTUBRE

Avui Octubre passa com un vol
d'ocell suau en l'obagor del dia,
i s'encomana de la melangia
que en l'aire posa un guspireig de sol

Després que el pas d'Octubre ha decantat
la branca ressonant de l'olivera,
agemolit i ras, al seu darrera
el silenci dels fruits l'ha coronat.

El⁽¹⁴⁰⁾ cant litúrgic de la terra brava
compassaria⁽¹⁴¹⁾ la paraula esclava
del poeta corprès entre l'⁽¹⁴²⁾oblit.

I els núbils⁽¹⁴³⁾ ulls, o la donzella esquiva!,
se t'⁽¹⁴⁴⁾han mig clos guaitant la fugitiva
línia de llum pel cel tot desflorit.

NEU DE NADAL

Neu de Nadal caient⁽¹⁴⁵⁾ silenciosa
en el silenci més intens que abans,
quan la nit passa lenta i piadosa
entre el teu espectacle i el dels cants;

Neu de Nadal tan alta i tan pausada
com caus avui en l'ampla mitja nit!
La terra furga al teu davall colgada
i tot camí se'ns torna indefinit.

En⁽¹⁴⁶⁾ la solemnitat que et magnifica
un deix de lluna et⁽¹⁴⁷⁾ lleva la⁽¹⁴⁸⁾ blancor,
neu de Nadal que tornes una mica
la nit més lenta dintre la cançó.

140. El/I el.

141. Compasaria/compasava.

142. Entre l'/en son.

143. Núbils/ vostres.

144. Se t'/us.

145. Caient/que caus.

146. En/I en.

147. "Et" és afegit a l'edició corregida de 1960.

148. La/ta.

LA CIUTAT⁽¹⁴⁹⁾

Ciutat, ciutat que sota un cel ben clar
estens els teus carrers tot lluminosos
donats al nostre plàcid caminar
i al follejar dels vents tumultuosos;

núbil ciutat que duus ton pensament
al vol de l'au que creua tes amplades
quan la posta s'hi allarga lentament
i són grogues de sol les teulades!

Les muntanyes recapten la claror⁽¹⁵⁰⁾
que et deixa⁽¹⁵¹⁾ del seu pas un bes al rostre;
i, com una ala en⁽¹⁵²⁾ bategant remor⁽¹⁵³⁾
ets tremolosa en la mirada nostra.

Si als arbres s'encomana el moviment
ens semblen desferrada cabellera:
ta multitud la lluita sap del vent
i en la lluita cada arbre li és bandera.

Com una nau, ciutat, t'escau donar
el pas als vents amb tot oblit de glòria,
que, com la nau, és lleu el teu passar
damunt els fulls que viuen en la història.

Dels jorns iguals en la sublim llangor
i en l'aturat neguit te⁽¹⁵⁴⁾ sents oferta.
Esbarriada vius dins la claror
i ets ben estesa, com una ala oberta.

149. Encara que Maurici no ho faci explícit, algunes persones ens han comentat que aquest poema és un homenatge a la seva ciutat nadiua, Figueres. En aquest poemari hi ha diverses poesies en els quals la ciutat és l'escenari literari per excel·lència. Recordem que la poètica noucentista fixa una part del seu imaginari en els ambients ciutadans, al costat d'una natura civilitzada, tirant cap a la perfecció.

150. La claror/les clarors.

151. Deixa/deixen.

152. "En" és afegit a l'edició corregida de 1960.

153. Bategant remor/bategan, llavors.

154. Et/te.

ANNEX

Ressenya de Víctor Català a *Les Cançons de l'Instant*, primer llibre de poemes de Jaume Maurici. Figueres 1921 ("Alt Empordà", 2 juliol de 1921, Figueres).

Arribà a casa aquest llibre quan jo n'era absent i és sols en aquest mateix instant quan acabo de llegir-lo; i sento el desig de remerciar desseguida, a cop calent, totes aqueixes claredats i sentors de joventut amb què m'inunda, amb què m'alegra i desvetlla. Claredats i sentors ben empordaneses, tanmateix, enc que vagin vestides a la última moda barcelonina, les més d'elles; claredats i sentors radicans en l'entranya fecunda del poeta, perquè vénen de l'entranya fecunda de la mare terra.

Així, esbarriadament, en una mena de somni enlluernat, jo he sentit passar entre aqueixes claredats ancestrals alirets alegrois de tramuntana, flautejar de frondres, xerradissa d'ocellades, repics llunyans i esborradissos de campanes litúrgiques...

I raigs de sol que titil·len en la morbidesa molçada de les taronges, en la dura colrada dels vells altars, en les crestalleres de la torre de les viles brunes

On l'ombra s'hi extenua.....

I encara aquella justíssima

Petita tragèdia que ens enuja

de la pluja gironina. I la joia de la tarda clara que

passa en els camps i passa dintre meu,

– vull dir dintre el poeta eternalment enjoiellat i engojat per la llum. I aquelles paraules que perduren com una rialla

sota el cel esbalandrat....

I tants i tants altres moments de poesia vera, sentida o de troballes d'expressió, de positiva vàlua, nua de modes i agençaments postissos.

Moments sentits pel poeta amb emoció pròpia i justeses d'expressió que es concreten en dues poesies per a mi les *més seves* i, per tant, les més belles: *La clara nit* tota uncio i recolliment perfectament revelats, i aquella exactíssima pintura de Figueres que per a tot fill de l'Empordà sembla el retrat de la mare.

Jo felicito al poeta i em permeto de dir-li amb plena confiança de què és dels que poden anar sols: – entreguis descuidadament a la seva *emoció* i a la seva *paraula*.
VÍCTOR CATALÀ.